

BANKA SLOVENIJE

Prikazi in analize IX/3 (julij 2001), Ljubljana

PRAZNOVANJE DESETE OBLETNICE BANKE SLOVENIJE

France Arhar*

Gospod guverner, cenjeni gostje, dame in gospodje,

Štejem si v čast, da vam zaželim dobrodošlico v Ljubljani, na tej konferenci, kot tudi ob priložnosti praznovanja desete obletnice Banke Slovenije in slovenske valute, tolarja. To je prijetna majhna obletnica.

Vesel sem, ko vidim koliko prijateljev naše centralne banke se danes udeležuje naše proslave. Dovolite mi, da izrazim posebno zahvalo svojim kolegom in prijateljem, sedanjim in bivšim guvernerjem centralnih bank, kot tudi bančnikom, poslovnim partnerjem Banke Slovenije. Svet centralnega bančništva je zagotovo izjemen zaradi svojega položaja na mejah med državo in trgi, med akcijo in preudarkom, ter med tradicijo in modernostjo; izjemen pa je tudi zaradi tovarištva, ki tu prevladuje. Zadovoljen sem, da sem bil del tega sveta.

Verjetno se strinjate z menoj, da ostaja za vsako narodno ali centralno banko kot največji izziv pridobivanje in ohranjanje zaupanja državljanov, varčevalcev, podjetnikov, potrošnikov in proizvajalcev.

V osnovi gre v bančništvu za denar, in s tem za življenje in blagostanje vseh nas. Mar ni denar še vedno najpomembnejši in najbolj univerzalen instrument organizirane družbe? Dokler je odgovor na to vprašanje še pozitiven, je največjega političnega pomena tudi obstoj *avtonomne in neodvisne centralne oblasti*, ki je vredna zaupanja in ki nudi jamstvo za ta univerzalni instrument v vseh poslovnih transakcijah, v vseh okoliščinah. Neodvisnost in odgovornost sta za centralno banko neločljivi zavezi.

Neodvisnost označuje neodzivanje na pritisk, iz kateregakoli izvora. Čeprav nam jo dodeljuje volja ljudstva, seže neodvisnost centralnih bank, kot jo vidim sam, dlje od neodvisnosti od politične, izvršne in zakonodajne oblasti. Nadzor nad inflacijo je naš skupni interes. Neodvisnost centralne banke v njeni odgovornosti za zagotavljanje denarne stabilnosti v nobenem primeru ne razbremenjuje vlade njenih odgovornosti na področju fiskalnih in socialnih politik ter politik spodbujanja konkurence, ki so namenjene tako zagotavljanju gospodarske rasti, kot preprečevanju previsoke inflacije.

Neodvisnost je povezana tudi z dialogom. Nikoli ne more biti neodvisnosti brez notranjega dialoga, brez kolegialnosti. Ljudje, ki sprejemajo odločitve o denarni politiki morajo dajati svoje prispevke iz svojih raznolikih obzorij. Izražanje različnih mnenj je nujno pri pripravljanju racionalnih skupnih opcij. Svet centralne banke ima obveznosti do prebivalstva, hkrati pa

* Dr. France Arhar, bivši guverner Banke Slovenije. Otvoritveni govor na letni skupščini članov Evropskega združenja za bančno zgodovino (EABH), v dneh 18.-19.maja 2001 v Ljubljani.

ima obveznosti tudi do zaposlenih v banki. Zaposleni naše banke, ki so posebno zaslužni za uspešen prehod k novi denarni politiki, delajo dobro in učinkovito, in od njih še vedno pričakujemo veliko pri bodočih izzivih in uresničevanju naših ambicij. S kolegi s Sveta banke smo opravili strateški razmislek, namenjen povečevanju kakovosti odzivanja Banke na tekoče izzive in na izzive, ki so še pred nami.

V prvem desetletju naših aktivnosti so bila naša gesla predanost in zaupanje, ter politika zaporednih korakov. Od samega začetka smo se zavedali, da bo pot od gospodarstva v družbeni lasti, ki je bilo povrh obremenjeno še z visoko inflacijo (nestabilno), do gladko delujočega tržnega gospodarstva neskončno zapletena in kompleksna. Veliko spoštovanje čutimo do vseh, ki se spoprijemajo s to zgodovinsko nalogo. Z drugimi besedami, zelo konkretno, takoimenovana standardna stabilizacija, ortodoksna ali heterodoksna je bila nemogoča zaradi neznatnih izhodiščnih deviznih rezerv, zaprtega dostopa do tujega finančnega trga in zaradi neobstoja konsenza med socialnimi partnerji. To se pravi, da je bil nujen pogoj, da se najprej še izgradi potrebna devizna likvidnost in hkrati zmanjša inflacija.

Ob uveljavitvi nove valute je centralna banka deklarirala kot temeljna načela svoje politike plavajoči devizni tečaj in eksogenost denarja. Nosilna stebra naše stabilizacije sta bila preoblikovanje deviznega trga in restriktivna denarna politika. Treba pa je tudi poudariti, da je bil v prvi polovici desetletja proračun pravočasno spravljen v red, medtem ko dohodkovna politika ni podpirala stabilizacije. Zdi se, da sta visoka stopnja odprtosti in močna rast svetovnega gospodarstva omogočila nosilcem ekonomske politike, da so se plače prilagajale bolj gladko in počasneje, kot bi se v bolj zaprtem gospodarstvu. Preden se svetovna rast upočasni pa je treba vseeno urediti osnovna razmerja.

Vsi dobro vemo, da tržno gospodarstvo ni paradiž. Razmere se med državami razlikujejo, vsaka je svojevrstna in edinstvena. Vzporedno s tem pa je treba reči, da je osrednja predpostavka gospodarske rasti in socialne kohezije povsod le stabilen denar. Z drugimi besedami, lahko pritrdimo Dostojevskemu, ki je dejal, da je »denar svoboda v kovani obliki«, lahko pa tudi dodamo, da je svoboda le stabilen denar.

Da zaključim, cenjeni gostje, na čelu s profesorjem Schlesingerjem, gospodom Verplaetsejem, dr. Zeitlerjem, gospo dr. Tumpel-Guggerell, dr. Wolfom in Grafom von Hallwyl: dovolite mi da se vam najlepše zahvalim, in da se zahvalim tudi tistim, ki se nam niso mogli pridružiti, pa so z nami v duhu, za vašo nesebično podporo, za vaše nasvete in razumevanje. Vaše delo in sadovi, ki jih žanjete, morajo biti naš cilj za bodočnost. Pogosto je tako, da uresničenje preteklih ciljev tlakuje pot k novim in razburljivim izzivom. Moje sporočilo je jasno: dolžni smo ustvarjati še večjo cenovno stabilnost. Državljeni povsod po svetu in v Sloveniji morajo imeti zaupanje, da bodo njihovi prihranki in njihove pokojnine ohranjali vrednost v času. Na podlagi stabilnosti cen in moči tolarskega gospodarstva bo prihodnost za vse nas bolj varna. Osebno verjamem, da prihodnost ni nekaj, v kar vstopamo, temveč nekaj, kar ustvarjamo. Za ustvarjanje pa potrebujemo občutek, strast in predanost.

Dame in gospodje, ponosni smo na prvo desetletje v zgodovini Banke Slovenije in na njene ambicije za prihodnost.